

MÜŞTEREK PAZAR VERGİ MESELELERİNİN BAZI VEÇHELERİ *

Yazan : R. MALEZIEUX

Çev. : İ. H. ÜLKMEN

Sosyal ve İktisadi İlimler
Serbest Koleji Profesörlerinden

G İ R İ Ş

Müşterek Pazar'ın en fazla göze çarpan tezahürleri vergiye taallük edenleridir. Gerçekten bunlar camia içinde gümrük resimlerinin tahdidine ve müsteref bir gümrük tarifesi tanzimine taallük etmektedir. Üye Devletler, gümrük resmi konusunda camia lehine hâkimiyet haklarından vazgeçmiş olduklarından bu neticelerin büyük zorluklarla karşılaşılmadan elde edilebileceği düşünülebilir.

Ancak, içinde serbest rekabetin objektif şartlarının tahakkuk ettirilmesi gereken bir camianın kurulmasına engel olan vergiler, yalnız gümrük resimlerinden ibaret değildir. Roma Muahednamesinin gümrük resimleri konusunda ihtiva ettiğine benzer, devletlerin hâkimiyet haklarını sınırlandıran ahdî bir tahdidin bulunmayışı dolayısıyla devletler vergi konusunda hâkimiyet haklarını bütün şümülü ile muhafaza ediyorlar.

Milletlerarası müşterek bir vergi hukuku araştırmasına tahsis ettiği dikkate şayan bir etüdünde Bay Maxime Chretien, milletlerarası anlaşmalar dışında devletlerin vergileme yetkisini tahdit eden hiçbir teamülî kaidenin mevcut bulunmadığı neticesine varmıştır.

Şu halde, anlaşma mevcut olmayan hallerde milletlerarası mücemelekârlıktan veya mislile mukabele görmek korkusundan başka devletlerin hâkimiyet haklarını tahdit eden bir esas yoktur. Devletlerin vergilendirme kudretlerini tahdit eden milletlerarası anlaşmaların da dar manâda tefsir edilmesi gerekeceği tabiidir.

* Revue de Science Financière, 1959, No. 4.

Bu şartlar altında, Müşterek Pazar gibi kuruluş halinde bulunan camialarda vergi sistemlerinin çok büyük bir tenevvü arzemesi mümkün bulunmaktadır.

Öte yandan, devletler yalnız gümrük resmi sahasında takyide tâbi bulundukça, gümrük resmi mahiyetini haiz olmayan ve fakat tesirleri aşağı yukarı ona muadil bulunan başka vergiler ihdası suretiyle milletlerarası vecibelerini asgarî hadde indirmek arzusuna kapılabilirler.

Üye memleketler vergi sistemlerini ve tatbikatını âhenkleştirmek ve koordine etmek maksadiyle anlaşmalarda derpiş edilmiş olan hükümleri incelemeyen önce, Müşterek Pazar'ın tahakkukunda karşılaşılması tehlikesi mevcut olan vergilendirme ile ilgili başlıca zorlukların nelerden ibaret olduğunu göstermek icabeder.

I — Avrupa İktisadî Camiasının gelişmesine karşı koyan vergi engelleri:

Konusu, mubadeleleri tahdit etmek olan gümrük resminden müstakil olarak, vergiler, Avrupa Pazarı'nın birleştirilmesine müteaddit sebeplerle engel teşkil etmektedirler.

A — Global vergi yükü farklarından doğan engeller.

İlk tahmin olarak, vergi tazyiki kuvvetli olan memleketlerde bulunan teşebbüslerin, vergi tazyiki daha hafif olan memleketlerdeki rakiplerine nisbetle daha az müsait durumda buldukları düşünülebilir. Bu düşünce ne tamamiyle doğru, ne de tam manâsiyle yanlıştır.

Hakikatte ve bu neviden araştırmalarda mevcut olan teknik zorluklar nazara alınmasa bile vergi tazyiki yâni millî gelir ile vergi yükü arasındaki nisbet üzerinde yapılacak mukayeseli etüd, vergi rejimlerinin milletlerarası rakabet şartları üzerine olan tesirleri hakkında yapılacak etüde fazla bir bilgi katmaz. Gerçekten, bir taraftan bu tazyik, Müşterek Pazarı dahil altı memleketin hepsinde aşağı yukarı aynı, yâni takriben millî gelirin % 30 udur¹, diğer taraftan ise, vergi tarhiyatının bir serbest rekabet şartlarının tahakkuk ettirilmesine karşı vücade getirdiği zorluk her vergide aynı mahiyette bulunmamaktadır.

İktisadî etüdlere, vasıtalı ve vasıtasız vergilerin ayrı ayrı incelen-

¹ Avrupa Komisyonu tarafından, camia memleketlerinin iktisadî durumlarına dair yayınlanan rapora göre : Almanya % 32, Fransa %31, İtalya ve Hollanda % 30, Lüksemburg % 29, Belçika % 24.

mesi bir gelenek halindedir. Birinciler fiyat içinde in'ikâs ettirilir ve giderler üzere mevzu vergilerdendir, ikinciler ise aksine, prensip itibarıyla gelir veya sermaye üzerine vazolunur.

Bu tefrik bütün tenkidlerden azâde değildir. Bay Smolders fiiliyatta bazı vasıtasız vergilerin maliyete dahil olduğunu isbat etmiştir. Bazı durumlarda; Fransız mevzuatından bir misâl almış olmak için, kurumlar vergisi ve ücret vergisine mukabil yapılan götürü ödemeleri ele alırsak bunların, nazari olarak vasıtasız vergilerden olmalarına rağmen az veya çok ölçüde fiyatlar içine ithal edildikleri muhakkaktır. Esasen Fransız Hükûmeti ücret vergisine mukabil yapılan götürü ödemenin eklenen kıymet vergisinde fiyatlara katılmasını derpiş etmiştir.

Vasıtalı vergiler ve özellikle muamele vergileri, söz götürmez bir şekilde maliyet fiyatı unsurlarından birini teşkil eder. Bu hal, bahsi geçen vergilerin yüksek olduğu memleketlerdeki teşebbüslerin, vasıtasız vergilerin hâkim durumda bulunduğu memleketlere nisbetle, daha gayri müsait durumda olduklarını mı ifade eder? Eğer hal böyle ise Fransız ve İtalyan teşebbüsleri Avrupa rekabetine en kötü şartlar altında karşı koymak tehlikesine maruz bulunuyorlar demektir. Gerçekten vergi hasılâtı içinde vasıtalı vergilerin nisbeti İtalya'da % 71,32 ve Fransa'da % 57,88 olduğu halde, Müşterek Pazar'a dahil diğer memleketlerde bu nisbet daha düşük ve ezcümle Belçika'da % 50,45, Federal Almanya'da % 46,76, Hollanda'da % 43,39 ve Lüksemburg'da ise ancak % 29,30 dur.²

Fakat, vasıtalı vergilerden doğan global yükler, iki sebepten dolayı milletlerarası rekabette teşebbüslerin durumları arasındaki farklılığı sadakatle aksettirmez. Bu sebeplerden biri vergi tahditleriyle telâfi tedbirlerinin tatbikatına dayanır. İkincisi ise kambiyo mekanizmasından doğmaktadır.

Müşterek Pazar memleketlerince genel olarak takip edilen ve nizamî olduğu (régularité) G. A. T. T. ca de kabul edilmiş olan bir tatbikata göre her devlet ihracatçılara, ihraç olunan müstahsalatın fiyatını yükselten vasıtalı vergiler tutarını geri vermekte ve ithalâtta ise ithal olunan müstahsalâtı, bunlar millî mahsul ve mamullerden olsa idiler ödemeleri lâzım gelecek vergi miktarındaki bir vergiye tâbi tutmaktadır.³ Böylece bir Fransız mahsul ve mamulünün Almanya'ya ihracında, Fransız ihracatçısı muamele vergisi, muafliğından faydalanmakta olduğundan bu vergilerin satış fiyatı üzerindeki in'ikâsı bertaraf edilmekte-

² Les cahiers fiscaux du Patronat français'ye göre.

³ Fransa için vergiler genel Kod'unun 272 ve 277 inci maddeleri.

dir. Almanya'da ise ithal olunan mamûller, dahilde normal olarak fiyatı yükseltecek olan Alman muamele vergisini karşılayacak miktarda, telâfi edici bir vergiye tâbi tutulmaktadır.

Bu tatbikat mubadele olunan mallara, ithal memleketinin vasıtalı vergilerini yüklemek neticesini yaratmaktadır.

Yalnız ihracat nazarı itibara alındığı takdirde bu tatbikat, ağır vasıtalı vergiler tahsil eden memleketleri, daha hafif vergi alan memleketlere nisbetlem üsait duruma sokabilir. Fransa veya İtalya'ya ithal olunan mallar bu memleketlerde yüksek vergiye tâbi oldukları halde bilfarz Lüksemburg'a ithal olunan italyan veya fransız malları, ithal memleketinde daha hafif vergileneceklerdir.

Fakat vasıtalı vergiler yüklerindeki farklılığın global tesiri, hangi istikamette ceryan ederse etsin, kambiyo mekanizmasının tesiri altında geniş ölçüde bertaraf olmaktadır. Gerçekten kambiyo rayiçleri (taux) iktisadın tabii kanunlarının gerektirdiği seviyeden uzun müddet farklı bir seviyede tutulamaz. İmdi, vasıtalı vergiler yükü, kambiyo rayiçlerinin tâyininde önemli bir unsur teşkil etmektedir.

Dış convertibilité konusundaki muahhar kararlar, kambiyo rayiçlerinin millî ekonomilerin gerçek durumuna intibakını kolaylaştıracaktır. Ancak bu intibak, hakikatte ne umumî, ne de mutlaktır. Filhakika kambiyo rayiçleri, fiyatlar içine katılmış olan vasıtalı vergilerden başka birçok âmillerin tesiriyle taayyün etmekte ve bahis konusu yüklere görünmez veya görünür mubadelelere taallûk etmesine göre mutehalif istikametlerde tesir icra eylemektedir. Halbuki iade veya telâfi mekanizması ise yalnız görünür mubadelelere tatbik edilebilmektedir.

Kişilerin, malların ve sermayelerin serbestçe tedavülü için daha vahim engeller, Müşterek Pazar üyesi memleketlerin inhiraf (distorsion) lar doğuran, vergi sistemlerinin bünyelerindeki tenevvudan neş'et etmektedir.

B — Vergi menşeli inhiraf (distorsion) lardan doğan engeller.

(Distorsion) tarifi hayli zor bir mefhumdur. Bay Üri'ye göre distorsion gerçek değerle para ile ifade edilen değeri (Coûts monétaires) yekdiğerinden ayıran açıklıklardan (écart) biridir. Öteyandan Bay Vedel distorsion'u bir muvazeneler manzumesi arasına bu muvazeneyi tahrip edici değişik bir âmil ithal eden bir durum şeklinde târif ediyor

Bunlar, her çeşit distorsion'u şümûlü içine alan mutlak şekilde umumî târiflerdir.

Diğerleri bir tarafa bırakılarak sadece menşei vergiden alan hâdiseler nazarı itibara alınırsa denebilir ki bir distorsion bir teşebbüsün veya bir mamûlün, diğer teşebbüs veya mamûllerden pek çoğuna tatbik olunan vergi rejiminden farklı bir rejime tâbi tutulmasından doğar.

Bu şekilde anlaşılan distorsion rekabete veya kişilerin, malların ve sermayelerin serbest tedavülüne gerekli objektif şartların tahakkuku için bir engel teşkil eder. Onlar iki devletin vergi bünyeleri arasında mevcut tehalüflerden hattâ tek bir devletin, bir teşebbüsler kategorisini veya bir mamûlü aynı devletin veya diğer devletlerin diğer teşebbüslerine veya mamûllerine nisbetle anormal bir duruma sokan vergi mevzuatından doğabilir.

Distorsionlar ekseriya vasıtalı vergilerden ve malî tekellerden doğar. Fakat pek çok defa vasıtasız vergiler sistemlerinin yapıları arasındaki farklar da bu olaylara sebep olabilir.

Devletler bu sahada selâhiyetlerine vasıtalı vergi mevzuundan daha fazla bir kıskançlık gösterirler. Profesör Laufenburger'nin tâbiriyle, vasıtasız vergiler devletlerin iktisadî ve sosyal siyasetlerinin ifadesidir. Bu siyaset neticelerinin mukayeseli bir şekilde incelenmesi, hudutsuz zorluklar arzeder. Gerçekten bunun için vergilerin matrah ve nisbetleri arasındaki farkları tesbit etmek veya bilfarz Almanya'nın, Hollanda'nın ve İtalya'nın sermayeyi vergiye tâbi tuttuğunu veya stok ve amortismanlarda değerlendirme usullerinin veya zarar nakli usullerinin çok farklı olduğunu belirtmek kifayet etmez. Bunun için iki önemli ve fakat tahmin edilmesi zor unsurun, kaçakçılığın ve vasıtasız vergilerdeki tatbikat şartlarının, hesaba katılması gerekir. Faraza alman vergi mevzuatı, vergi memurlarına, millî bir menfaat arzeden teşebbüsleri on yıl süre ile vergiden muaf tutma imkânını bahşeder. Bu tedbirden faydalanan teşebbüsler, diğer millî teşebbüslere ve keza diğer memleketlerin teşebbüslerine kıyasla normal bir rekabetin kaidelerini bozan bir istifade sağlamış olurlar.

Bazı vasıtasız vergiler, her türlü vergi politikası dışında memleketin iktisadî faaliyetini az veya çok engellerler. Meselâ şirketlerdeki aynı sermayelerden, hisse senedi ve tahviller ihracından, ivazlı ferağ muamelelerinden alınan resimler bu cümledendir. Bu vergileri ağır olan memleketlerin teşebbüsleri, hafif olan memleketlerin teşebbüsleriyle rekabette gayri müsait durumdadırlar. Bu hususta Fransız Patronlar Derneğinin vergi servisleri, bu vergilerin Müşterek Pazar memleketleri vergi tahsilâtı toplamı içindeki yüzde nisbetini aşağıdaki gibi tahmin etmişti.

Fransa	% 4,71
Belçika	% 4,08
Lüksemburg	% 2,97
İtalya	% 2,94
Holanda	% 1,78
Almanya	% 0,80

Fransa'ya ait tahminler Aralık 1958 de gayrimenkul ferâğ harçlarında alınan hafifletme tedbirlerinden önceki duruma göre yapılmıştır.

Nihayet, devletlerin malî hükümlerinin son bir neticesini de zikredelim : Mükerrer vergi olayları Hükümetlerce isteyerek yapılmış olmasa bile, bazı teşebbüsler aynı matrah üzerinden muhtelif devletlerce vergiye tâbi tutulabilirler. Bu duruma başlıca, gelirlerin vergilendirilmesinde rastlanmaktadır. Bu hususta kesin bir fikir edinmek için şöyle bir misâl alalım : Farzedelim ki bir A memleketinin tabiiyetini haiz bir mükellef, meskenini B devletinin ülkesi üzerinde tesbit etsin ve C devletinin ülkesi üzerinde kâin bir gayrimenkuldan gelir sağlasın. Eğer vergilendirmede A devleti tabiiyet, B devleti ikametgâh ve C devleti de malların kâin bulunduğu yer esasını kabul etmiş olsalar mükellefimiz, aynı gelirden dolayı üç defa vergilendirilebilir.

Vergi kaçakçılığı ile sıkı ilgisi bulunan bu çeşit meseleleri tanzim edebilecek milletlerarası müşterek bir hukuk kaidesi mevcut bulunmamaktadır. Bunların bir hal şekline bağlanması zarureti, Müşterek Pazar teşebbüsleri ve üye devletler malî makamları arasındaki münasebetler bakımından kendini âcil bir surette duyurmaktadır.

E.E.C. nin (x) kurulmasını engelleyen bu mâniâların izâlesi için bu sahada, ilgili hükümetlerin harekete geçmeleri zarurî bulunmaktadır.

C — Devletlerin himayeci vergi tedbirleri almalarından doğan engeller.

Milletlerarası mahkeme içtihatları, gümrük mevaddında hâkimiyet hakkına konan takyidlerin, devletlerin vasıtalı vergiler mevaddındaki yetkilerine müessir olamayacağı prensibini vazetmek fırsatını bulmuştur. Fransa ile İsviçre arasındaki serbest bölgeler meselesinde Milletlerarası Daimî Adalet Divanı bu yolda karar vermiştir. İsviçre'nin serbest bölgeler içinde vasıtalı vergiler tahsil etmekten Fransız Hükümetini menetme iddiası, Divânca 7 Haziran 1932 tarihli kararlarla reddedilmiştir.

(*) Müşterek Pazar'ın resmî unvanı : Communauté Economique Européenne.

Aynı hal tarzı, Milletlerarası Adalet Divanının, Fas'da Amerikan menfaatleri konusuna müteallik 27 Ağustos 1952 tarihli kararı ile de kabul edilmiştir.

Devletlerin ellerinde bulundurdukları bu imkân, hükûmetlere, kendi millî teşebbüsleri yararına Müşterek Pazar kaidelerini tesirsiz bırakma arzuları verebilir. Bu hususta birçok usûller düşünülebilir, ihracata fiilen yüklendiği vergi miktarından daha yüksek bir meblâğın iadesi, ihracata, Roma Muahedesinin ruhu ile telif edilemeyecek olan vasıtalı bir yardım verilmesine muadil bir davranış olur. Aynı suretle ithalâtı millî mamûllerin tâbi olduğu vergi nisbetinden yüksek bir nisbette vergilendirmek de, bir gümrük himaye tedbirine muadil olur. Keza genel olarak ithalât yolu ile sağlanan bir mamûl üzerine dahilî istihlâk vergisi vaz'ı da, hakikatte, ithal olunan mamulât yerine kaim olabilen millî mamûller için bir himaye tedbiri teşkil edebilir. Gümrük mevzuunda, en ziyade müsaadeye mazhar millet kaidelerini tesirsiz bırakmak için bu neviden bir usûl pek çok defa kullanılmıştır. Buna karakteristik bir misâl verelim. Almanya, Fransa ile en ziyade müsaadeye mazhar millet kaidelerini ihtiva eden bir gümrük anlaşması akdetmişti. Müteakiben Almanya, İsviçre'ye 300 metreden yukarı rakımlı yerlerde doğmuş ve yaz'ı 1000 metre rakımlı yerlerde geçirmiş davarlar için müsait bir târife kabul etti. Fransa'nın protestolarına karşı Almanya, bu târifenin en ziyade müsaadeye mazhar millet kaidesi dahilinde Fransa'ya da tatbik olunacağı şeklinde cevap verdi. Şu var ki Fransa'da târifenin bu tarifatına uygun hiçbir hayvan yoktu.

Bu korkular maalesef nazârî mahiyette kalmamaktadır.

Müşterek Pazar memleketleri arasında ilk % 10 gümrük resmi tenzilâtının ertesinde Almanya, kahve ve çaydan alınan dahilî vergileri arttırdı. Öteyandan Holanda da bazı ithal maddelerinin telâfi edici vergi rejimini değiştirdi. Bu tatbikat üzerine Avrupa Parlâmento üyelerinden ikisi, Bay Smet⁴ ve Bay Hillerhaus⁵ yazılı soru önergesi verdiler. Sonuncu zat, önergesinde «bu yılın başlarında ithalâta tatbik olunan telâfi edici, vergiye yapılan zammın 125 maddeye şâmil bulunduğunu ve çeşitli ilgililerin verdikleri bilgilere göre tutarının % 6,5 ğa baliğ olduğunu» işaret ederek «bu tedbirin Müşterek Pazar'da 1959 Ocak ayının başında tatbika konulan % 10 umumî gümrük resmi hafifletmesini fiilen tesirsiz

⁴ Avrupa Camiası Resmî Gazetesi 1959, s. 301, 4 sayılı soru

⁵ Avrupa Camiası Resmî Gazetesi 1959, s. 404, 10 sayılı soru.

hâle getirdiğini, bazı hallerde, ithal mallarına uygulanan verginin 1959 Ocak ayından önce uygulanandan daha yüksek olduğunu» belirtmiştir. Burada E.E.C.'nin istikbali bakımından çok önemli bir meselenin mevcut olduğu inkâr edilemez.

Roma Muahedenamesini kaleme alanlar hiç şüphesiz bu mes'elenin cahili değillerdi. Şimdi onların bunları tanzim etmek üzere ne gibi hükümler koyduklarını ve bilhassa Avrupa Parlâmentosu üyelerinin yazılı sorularını cevaplandırmak görevi kendisine teveccüh eden Avrupa Komisyonunun ne gibi yetkilere sahip olduğunu göreceğiz.

II — Roma Muahedenamesinin vergi mevzuundaki başlıca teklifleri

Üye devletlerin, gümrük mevzuunda olduğu gibi, vergilendirme konusunda da hâkimiyet haklarının büyük bir kısmını devretmeleri şartıyla, Avrupa müesseseleri, hatırlattığımız meselelerin hepsine mücerret doktrin sahasında bir hal şekli bulabilirler.

Roma Muahedenamesinin hükümleri bu anlayış tarzından çok uzaktadırlar. Filhakika bu Muahedenamenin tasdik edilmiş olması, ancak devletlerin hâkimiyet haklarına karşı cüz'î tahditleri ihtiva etmesinden dolayı mümkün olabilmıştır.

Müşterek Pazar kadrosu içinde malî meselelere, ancak devletlere mecburiyet yükleyecek kaidelerin tesbiti, millî vergi sistemlerinin âhenleştirilmesi ve muahedenamede hükûmetlerin vergi vecibelerini yerine getirmelerini sağlayacak hükümlerin derpiş edilmesi sayesinde bu hal şekilleri bulunabilir.

A — Avrupa vergi hukuku kaideleri.

Avrupa vergi hukuku kaidelerinin ekserisi Roma Muahedenamesinde yazılıdır. İçlerinden bazıları yapılması devletlere terettüp eden nizamnamelere mevzu teşkil edebilir.

Müşterek Pazar'ın vergiye müteallik hükümlerine, Muahedenamede yazılı iki prensip hâkimdir : Bunlardan biri farklı muamele uygulamama (non - discrimination), diğeri de üye memleketler için malî mahiyette yeni iktisadî himaye tedbirleri almak yasağıdır.

Bu prensiplerin birincisi çok umumî mahiyette olmak üzere 7 nci madde ile vazedilmiştir. Bu maddeye göre : «İşbu muahedenamenin tatbik sahasında, muahedenamede derpiş edilmiş özel hükümlere hâlel gel-

memek üzere, tâbiyet sebebiyle her türlü farklı muamele uygulanması yasaktır.»

Bu aynı madde, mevsuf ekseriyetle karar veren Konsey'e bu yasağı tatbik sahasına koymak hususunda bir nizamlama yetkisi vermektedir. Esasen bu prensip yeni değildir. G.A.T.T.'nin III ve XIV üncü maddelerinde yer almıştır.

İkinci prensip «üye devletlerin kendi aralarında ithalât ve ihracata yeni gümrük resimleri veya buna muadil tesiri haiz vergiler vaz'ından ve karşılıklı münasebetlerinde hâlen uyguladıklarını arttırmaktan çekinmelerini» hükme bağlayan 12 inci maddeden ortaya çıkmaktadır.

Bu hükümler muahedenamenin 5 inci maddesinde yer almış olup «Mmuahedenamenin gayelerini tahakkuk ettirmeyi tehlikeye düşürebilecek her türlü tedbirleri almaktan...» devletlerin ictinap etmeyi taahhüt eyledikleri, daha umumî mahiyetteki hükümlerle birlikte mütalâa edilmek lâzımdır.

95 inci madde, farklı muamele uygulamaktan kaçınma prensibini vasıtalı vergilere tatbik etmektedir. Bahsi geçen madde, birinci bendinde «hiç bir üye devletin, diğer devletler mahsul ve mamûllerini vasıtalı veya vasıtasız bir şekilde, hangi neviden olursa olsun benzer millî mahsulât ve mamûlâtın tâbi olduğundan daha yüksek vergilere tâbi tutamayacağını» beyan etmektedir.

Bu maddede ve diğer bazılarında kullanılan «vasıtalı veya vasıtasız bir şekilde» tâbiri, vasıtalı ve vasıtasız vergiler terimine âtîf teşkil etmeyip giderin vergilendirilmesinde tatbik olunan çeşitli teknik usullere telmihte bulunmaktadır.

95 inci maddenin ikinci bendi «bundan başka hiç bir üye devletin, diğer bir üye devletin mahsûl ve mamûllerini, diğer istihalleri himaye edecek mahiyette dahilî vergilere tâbi tutamayacağını» tasrih etmektedir. Bu madde, farklı muameleden kaçınma prensibinin bilhassa vergi bakımından hususî muamelelere tâbi tutma (spécification) usulü ile terssiz bırakılmasını önlemeye matuftur. Bu hükmün tatbik sahasına konulması tahsisen nâzik bir durum yaratma tehlikesi arz etmektedir. Bilfarz Almanya tarafından alınan çay ve kahve gümrük resimlerinin artırılması kararını ele alırsak, bunun dahilde imâl olunan içkileri faydalandırmak gayesini takip ettiğini ileri sürmek zordur.

Vergi tedbirleri yolu ile dumping tatbikini önlemek gayesini takip eden hükümler de keza ilk iki prensibin tatbiki ile ilgili görünmekte-

dir. 96 nci maddenin ifadesine göre : «Üye devletlerden birinin ülkesine ihraç olunan mahsul ve mamûller, vasıtalı veya vasıtasız bir şekilde tâbi kılındığı dahilî vergilerden daha fazla bir vergi iadesinden faydalandırılmaz.»

97 nci madde, yekdiğerine inzimam eden şelale vergiler sisteminde muamele vergisi tatbik eden memleketlerin durumunu nizamlamaktadır. Bahsi geçen madde, «bu devletlerin, ithalât üzerine mevzu dahilî vergiler veya ihracata uyguladıkları vergi iadesi için, tek veya bir grup mahsul ve mamûl için, 95 ve 96 ıncı maddelerde tasrih olunan prensipleri (farklı muamele uygulamama, dahilî vergilerden fazla vergi iadesi yasağı) ihlâl etmemek şartıyla ortalama nisbetler tesbit edebileceğini» tasrih etmektedir.

Komisyonun özel bir yetki veren 97 inci madde, ona bir üye devletin tesbit ettiği ortalama nisbetlerin bu prensiplere uygun olmadığı hallerde bu devlete «halin icabına uygun karar veya talimatlar» tebliğ edebilme selâhiyeti tanımaktadır.

Bu metinler, bize Bay Smet ve Hillerhaus'un yazılı sorularına mevzu teşkil eden Holanda'nın davranışları hakkında hüküm vermek imkânını sağlayacaktır.

Avrupa Komisyonu bu sorulara cevabında ilk önce, vergi arttırmalarının *prensip dahilinde* olmadığını, şelâle muamele vergisi tahsil eden devletler hükûmetlerine ithalât vergilerini bir ortalama esasına göre hesaplamak müsaadesini veren Roma Muahedenamesi hükümlerine aykırı olduğunu tesbit ediyor.

Bay Smet'e verdiği cevapta Komisyon, Holanda tarafından tatbik olunan hükümleri açıklıyor. «Omzetbelastung'un nisbetleri, ithalât maddeleriyle memleket içinde yapılan teslimler için eşittir. Şu kadar ki, Omzetbelastung hakkındaki 1954 tarihli kanunun 15 inci maddesi uyarınca, verginin dahilî mamulât ile ithal mallarına in'ikâsı arasındaki farkı kaldırmak veya hafifletmek için zarurî görüldüğü hallerde normal nisbetler Krallık Kararnamesi ile en çok 7 puan arttırılabilir. 1954 ten beri Holanda Maliye Vekili telâfi edici vergilerin nisbetinin doğru olarak hesaplanıp hesaplanmadığını ve ithalâta başka vergi zamları yapılması gerekli olup olmadığını zaman zaman incelemektedir. Bu kontrol neticesinde bazı resimler tezyit, bazıları tahfif edilmiş veya yeni bazı resimler ihdas olunmuştur. Sistemin yürürlüğe girdiği tarihtenberi, sekiz Krallık kararnamesi yayınlanmıştır. Bu itibarla Ocak 1959 dan itibaren yürürlü-

ğe giren yeni hüküm mütad bir usulün tatbikinden başka bir şey değildir.»

Tenkidi gerektirebilen cihet, bu tatbikatta kullanılan usullerdir. Komisyon her türlü incelemeden önce «bu hakların muahedenamede derpiş edilen gümrük resmi tenzilâtiyle aynı zamana rastlamasının, psikolojik noktai nazardan şayanı esef bulunduğu» nu müşahede ve tesbit ediyor.

Komisyon, Bay Hillerkaus'a cevabında «Holanda Hükûmetinden ve benzer tedbirler alan diğer memleketler hükûmetlerinden bu tedbirlerin lüzmu ve zaruretini belirten her türlü bilgileri isteyeceğini» belirtmekte ve «yapılan zamların benzer millî mahsul ve mamûller üzerine olan in'ikâsı aşan bir nisbet tesbitine müncer olup olmadığını kontrol etmek ve gerekirse Holanda'ya 97 inci maddenin kendisine emrettiği münasip karar ve talimatları verme hakkını kullanacağını» beyan eylemektedir. Komisyon ayrıca ve özellikle, ithalâta yapılan vergi zamlarının, aynı mahsul ve mamûller üzerine mevzu gümrük resimlerinde yapılan tenzilleri aştığını görürse, bu nevi tatbikatın, muahedenin gayelerini tahakkuk ettirmeyi tehlikeye koyduğunu nazarı itibara alarak, kendisine verilmiş olan umumî vekâlet hududu içinde muahedenamenin 5 inci maddesinin son fıkrasına riayet ettirmeyi mümkün kılan her türlü tedbiri alacağını» da ifade etmektedir.

Bu suretle Avrupa camiası, kendisine has vergi kanunlarına mâlik olduğu gibi bazı mahdut sahalarda devletler için mecburî mâhiyeti haiz nizamnameler ısdar etmek yetkisi bulunan bir malî kanun vazı yetkisine de sahip bulunmaktadır.

Fakat bu hükümler, Müşterek Pazar'ın ortaya çıkardığı vergi meselelerinin hepsini halletmeye imkân vermez. Muahedenameyi kaleme alanlar, bir Avrupa vergi mevzuat ve nizamnamelerinden ayrı olarak, millî vergi sistemlerinin âhenkleştirilmesini derpiş etmişlerdir.

B — Üye devletler vergi sistemlerinin âhenkleştirilmesi.

Bay Laufenburger, 1948 de yayınlanan bir etüdde «iktisadî birlikleri tesirli hale getirebilmek için katılan memleketlerin mümkün olduğu kadar aynı vergi diliyle konuşmaları gerektiğini» tesbit ediyordu.

Müşterek Pazar'ın tahakkukunda karşılaşılan ciddî engellerin esasında üye devletler vergi sistemlerindeki sonsuz tenevvuun müessir olduğunu görmüştük.

Roma Muahedenamesi, devletleri özel âhenkleştirme tedbirleri almağa icbar eden bazı kaideler vaz eylemiştir. Muahede, aynı zamanda vergi mevzuatında âhenkleştirme sağlamağa müsait mücerret usuller de derpiş etmiştir.

Bazı belli sahalarda, âhenkleştirme kesin kaidelere bağlanmıştır. Bu cümleden olarak dahilî istihlâk vergileri konusunda 95 inci madde, farklı muamele uygulanmaması prensibini vazettikten sonra «üye devletlerin, bu muahedenamenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç ikinci devrenin başlangıcına kadar mevcut hükümlerden bu prensibe aykırı olanları düzelteceklerini veya kaldıracaklarını» hükme bağlamıştır.

Aynı suretle tekeller konusunda da 37 inci madde «üye devletlerin ticarî bir karakter arzeden millî tekelleri geçici devrenin sona erdiği tarihte tedarikleme (approvisionnement) ve mahreç şartlarında üye devletler tebaaları arasında her türlü farklı muamelelerin bertaraf olmasını sağlayacak şekilde tedricî bir düzenlemeye tâbi tutmasını» derpiş eylemiştir.

Üye devletler arasında, gümrük resmine muadil tesiri haiz vergilerin, bu konuda geniş yetkilerle mücehhez komisyonun tesbit edeceği tempo ve usuller dairesinde kaldırılması lâzım gelmektedir. (Madde : 13).

Kalıyor gümrük resmine muadil tesiri haiz vergiler mefhumunun ne suretle târif edilmesi gerekeceği meselesi. Serbest bölgeler meselesinde Milletlerarası Daimî Adalet Divanı, gümrük resimlerinin çok ihtiyatlı bir târifi tecrübesinde «... kaide olarak hudutlar arasında ceryan eden mücerret ithalât ve ihracat olayları dolayısıyla tahsil olunan resimlerin gümrük resmi karakterini haiz telâkki olunması gerekli gibi görünmekte olduğunu...» söylemekle yetinmesi doğru olacağı kanaatinde bulunduğunu beyan etmiştir.

Öte yandan Milletlerarası Adalet Divanı, 27 Ağustos 1952 tarihli kararında, gümrük hududunda bir istihlâk vergisi tahsil etme olayının «karakteri, ister Fas'a hariçten ithal, isterse orada imâl edilmiş olsun bütün ticarî mallara tatbik edilmekten ibaret olan (bir) verginin esas karakterini değiştirmeyen...» bir teknik usulden başka birşey teşkil etmeyebileceğini tasrih etmiştir. Bu sonuncu mülâhaza Almanya tarafından kahve ve çaya tatbik olunan vergi zamlarının mahiyeti hakkında hüküm vermek imkânını sağlamaktadır.

Vergi karakterini haiz gümrük resimlerine gelince, Müşterek Pazar

Muahedenamesinde bu hususa dair doğrudan doğruya hiçbir târif verilmemiştir. Serbest mubadele bölgesi için tanzim edilmiş muhtelif projelere ait çalışmalar münasebetiyle, haddizatında pek de yapıcı olmayan şu târif teklif edilmişti :«Tahsisen hazineye gelir sağlamak gayesi bulunan bütün resimler» Müşterek Pazar'a katılan deniz aşırı memleketler konusunda muahedenamenin 133 üncü maddesi «gelişmelerinin gereklerine ve sanayileşmelerinin ihtiyaçlarına cevap veren veya, vergi karakterini haiz olarak, bütçelerini beslemek gayesini takip eden» resimleri asıl gümrük resimlerinden ayırmaktadır.

Muahedenamenin 17 inci maddesi, târifi devletlerin serbest takdiri-ne bırakılmış olan bu resimlerin sayılmasını derpiş etmektedir. Devletler, muahedenamenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde bu resimleri Komisyona bildirmek mecburiyetindedirler.

Devletler, bizzat vergi karakterini haiz olduklarını kabul eyledikleri resimler hususunda iki şıktan birini tercihte serbesttirler. Onlar bu resimleri özel karakterleriyle ipka edebilirler. Bu takdirde mezkûr resimlerde, asıl gümrük resimleri için derpiş edilmiş olan şartlar dairesinde indirmeler yapmak mecburiyetindedirler. Devletler bu resimleri, dahilî vergiler haline de ifrağ edebilirler ki bu takdirde bittabî farklı muamele uygulamama prensibine riayet etmeleri gereklidir.

Kezalik devletler tarafından dış ticaretlerini geliştirmek için yapılan ve malî ve iktisadî meselelerin yekdiğerine sıkı surette bağlı bulunduğu yardımlara müteallik çeşitli hükümler de mevcut bulunmaktadır.

Roma Muahedenamesi devletler için vergi mevzuatında âhenkleştirme tedbirleri alma hususunda pek ileriye gitmemiştir. Bu konuda C.E.C.A. yı (*) tesis eden muahedename, çok daha sarihtir; o, ezcümle amortisman karşılıklarının hesaplanma usullerinde mukayeseyi mümkün kılacak metodlar araştırılmasını derpiş etmektedir (Madde : 67, § 2, Fıkra : 5).

Muahedenamenin derpiş ettiği umumî usuller, âhenkleştirmeyi biraz baht işi (aléatoire) bir hale koymaktadır. Gümrük resimleri konusunda derpiş edilenlerin (Madde : 27) aksine devletler vergi rejimlerini âhenkleştirmeye tevessül etmek hususunda hiçbir umumî mecburiyet altında bulunmamaktadırlar.

220 inci madde «Devletlerin camia içinde tebeları lehine mükerrer vergilemeyi bertaraf etmek maksadiyle ihtiyaç hâsıl oldukça aralarında

(*) Avrupa Kömür ve Çelik Birliği.

müzakerelere girişmelerini» derpiş etmektedir. Bu metin devletleri, tek taraflı âhenkli tedbirler almak veya mükerrer vergilemeye müteallik anlaşmalar akdetmek usullerinden birini tercih etmekte serbest bırakıyor. Halen Fransa ile Müsterek Pazar'ın diğer beş devletinden her biri arasında böyle anlaşmalar mevcuttur. Bu anlaşmalar, şüphesiz, genişletilip tamamlanabilir. Belki de Roma Muahedenamesinin yürürlüğe girmesiyle, geçen Aralık ayında mükerrer vergilemeyi betrafa etmek üzere ikisi Lüksemburg ve biri İtalya ile akdedilmiş olan anlaşmaların Fransa tarafından tasdiki arasında bir irtibat görmek mümkündür.

Yalnız vasıtalı vergilere ve bu aynı vergileri ilgilendiren telâfi tedbirlerine müteallik 99 uncu madde Müsterek Pazar'ın nef'ine olarak millî mevzuatın âhenkleştirilmesini derpiş etmektedir. Bu suretle derpiş edilen âhenkleştirme de esasen vergi rejimlerine birbirine muvazi hükümler ithali gayesini takip eden tek taraflı bir tâdiller manzumesinden ibaret olacaktır. Bu usul devletlerin hâkimiyet haklarına daha az nisdedilen bir tecavüz (atteinte) ihtiva etmekte olup fiilen bir Avrupa mevzuatı tesisine muadil bir neticeye müncer olabilmektedir.

Ancak bu âhenkleştirmenin temini hususunda Konsey ve Komisyon hiçbir özel yetkiye sahip bulunmamaktadır, zira muahedename yalnız Komisyonun, dahilî mevzuatın ne şekilde âhenkleştirilebileceğini inceleyeceğini belirtmekle iktifa etmiştir. Komisyonun teklifleri, ancak oy birliğiyle karar verebilen Konsey'e intikal ettirilecektir. Bu demektir ki, her hükûmet, millî kanun vazılarını, vergi mevzuatını âhenkleştirmeye dâvet eden tavsiyelere muhalefet etmek hususunda bir veto hakkına sahiptir.

Bilindiği gibi bugünkü şartlar altında İtalyan Hükûmeti âhenkleştirme tedbirlerine muvafakat vermeye amâde bulunmamaktadır. Böylece 99 uncu maddenin tatbikinden beglenen neticeler, asgarî hadde inmiş bulunmaktadır. Bu metin, vergi mevzuatının âhenkleştirilmesinde daha realist görünüşler arzetmeyen müteakip maddeye atıfda bulunmaktadır.

100 üncü madde «Üye devletlerin Müsterek Pazar'ın kurulmasına veya işlemesine doğrudan doğruya tesiri olan teşriî, nizamî ve idarî mevzuatın birbirine yaklaştırılmasına» taallük etmektedir. Fakat Konsey'in bu mevzudaki direktifleri de kezalik oy birliğiyle ittihaz olunabilir. Diğer taraftan vasıtasız vergilere müteallik mevzuatın «Müsterek Pazar'ın işlemesine doğrudan doğruya tesiri haiz» telâkki olunabileceği de şüphelidir.

Avrupa vergi hukuku kaidelerinin tatbiki ve üye devletlerin vecibelerine riayeti, C.E.E.'nin organlarınca sağlanmak zaruretindedir. Şim-

di bu organların kararlarını üye devletlere ne suretle ve ne dereceye kadar kabul ettirebileceklerini incelemeye sıra gelmiştir.

C — C.E.E. nin vergiye müteallik kararları ve bunların yürütülmesi,

Teşkilâtlı bir cemiyetin kendisini idare edecek hukukî kaidelerin tatbikini temin için gerekli selâhiyetlerle mücehhez bir yürütme organına sahip olmaması tasavvur edilemez.

Roma Muahedenamesini kaleme alanlar, Müşterek Pazar kaidelerine zarurî asgarî bir tesirlilik vermek lüzumunu, devletlerin hâkimiyet haklarına büyük bir zarar iras etmemeyi âmir bulunan siyaset gerekleriyle telif etmeye gayret ederek bazı usuller kullandılar.

Devletler için asgarî bir fedakârlığı tazammun eden teknik usul camia hesabına hareketle, müşterek kaideleri tarif ve bunların tatbikini temin görevini bu devletlerin hükûmetlerine tevdi etmekten ibarettir. Roma Muahedenamesi bazı devletler hukuku uzmanlarının görev ikizleşmesi (dédoublement fonctionnel) tâbir ettikleri usulden başka birşey olmayan bu usulü birçok defalar kullanmıştır.

Roma Muahedenamesi müşterek bir para sistemi ihdasına kadar gitmemiştir. Halbuki biz yukarıda, global vasıtalı vergi yüklerinin tehalüfünden doğan farklılıkların izalesinde kambiyo rayiçlerinin önemini görmüştük.

Muahedenamenin 107 inci maddesi «Kambiyo rayiçleri mevzuunda her üye devletin kendi siyasetini bir müşterek menfaat meselesi gibi ayarlayacağını» derpiş etmektedir.

Aynı suretle 103 üncü madde de «üye devletlerin konjonktür politikalarını bir müşterek menfaat meselesi telâkki edeceklerini ve icabı hâle göre alınacak tedbirler hususunda gerek kendi aralarında, gerekse komisyonla karşılıklı istişarelerde bulunacaklarını» dermeyen ediyor.

Kezalik «üye devletlerin, bu muahedenameden doğan veya camia organlarının tasarruflarından vücade gelen vecibelerin icrasını temine matuf her türlü genel ve özel tedbirleri alacaklarını ve muahedenamenin gayesinin tahakkukunu kolaylaştıracaklarını» derpiş eden 5 inci maddenin tatbikinde hükûmetlerin camianın vekilleri sıfatıyla hareket ettikleri kabul olunabilir.

Bu aynı prensip, daha nüanslı bir şekilde, camia organlarının direktifleri konusunda da tatbik yeri bulmaktadır. 189 uncu madde «direkti-

fin, ona muhatap olan devleti, şekil ve vasıtaların tâyini hususunu tamamıyla millî yetkilere terk etmekle beraber, istihsal edilmesi beklenen netice bakımından bağlayacağını» tasrih etmektedir. Böylece, direktifleri, derhal tatbiki gereken nizamnamelerle karıştırmamalıdır. Gümrük resimlerine muadil tesiri haiz vergilerin ilgası temposu (Madde : 13) şelâle muamele vergilerinin ortalama nisbetleri (Madde : 97) distorsion'ların izâle edilmesi (Madde : 101), Müşterek Pazar'la telifi mümkün bulunmayan yardımların kaldırılması (93 üncü madde, Fransa'ya müteallik özel protokol Madde : 1) tekellerin, muahedenamenin icaplarına uyduurulması (Madde : 10 - 2) hep, direktif yolu ile tesbit edilir veya edilebilir.

Bununla beraber milletlerarası taahhütlerin ifasında millî hükûmetlerin müdahalesi, Avrupa icra organının yegâne vasıtası değildir.

Bizzat Avrupa Komisyonu da üye devletler idareleri nezdinde teftiş ve incelemeler yapabilir. Muahedenamenin 213 üncü maddesi «Komisyonun kendisine mevdu görevlerin ifası için Konseyin bu muahedename hükümlerine uygun olarak tesbit edeceği şartlar ve hudutlar dairesinde bilgi toplıyabileceğini ve her türlü gerekli teftişler yapabileceğini» tasrih etmiştir. Bu maddede derpiş olunan nizamnamenin tanzimi için Vekiller Konseyi mutlak ekseriyetle karar alır. Bu maddeyi yukarıda zikredilmiş olan devletleri Komisyonun çalışmalarını kolaylaştırmaya dâvet eden 5 inci madde ile birlikte mütalâa etmelidir.

Komisyon Bay Smet ve Hillerhaus'un yazılı sorularına verdiği cevapta Holanda Hükûmetince ittihaz edilmiş olan kararların Avrupa vergi hukuku prensiplerine uygun olup olmadığını tesbit etmek için gerekli incelemelere girişmek hususundaki kararını teyit etmiştir. Müşterek Pazar'ın vergi kaidelerinin tatbikini temin etmekten ibaret olan vazifesinin ifası hususunda Avrupa Komisyonu övülmeğe değer bir dinamizmle hareket eder görünmektedir. O, Bay Hillerhaus'un yazılı sorusuna cevabında, sorunun mevzuunu teşkil eden hususlardan başka meselelere taallük eden kararlarını da ifade etmekte tereddüt etmemiştir. Gerçekten o, «1958 yılı çinde kâğıt hamurlarına yeni gümrük resimleri koyan bir üye devlet hâdisesini» incelemekte olduğunu beyan etmiş ve yalnız Holanda Hükûmetini ilgilendiren olaylar münasebetiyle, benzer tedbirler almayan diğer hükûmetlerden olduğu gibi bu hükûmetten her türlü lüzumlu tevsikleri talep etmek kararında olduğunu belirtmiştir.

Roma Muahedenamesinin birçok hükümleri, Avrupa icra organına, caima teşebbüsleri veya hükûmetleri üzerine doğrudan doğruya mecbu-

riyet yükleyen gerçek ferdî kararlar almak hususunda yetki vermektedir. Müşterek Pazar'la telifi kabil yardımların tarifi (Madde : 92 - 3) şelâle muamele veriglerinde ortalama nisbetlerin tesbiti (Madde : 97) Fransız Hükûmeti tarafından bazı vergi ve yardımların kaldırılması (Fransa'yı ilgilendiren bazı hükümlere müteallik protokl 1-3) bu kabildendir.

Kezalik üye devletlerin mevzuatında ve idarî nizamlarında mevcut olup rekabet şartlarını bozan ve distorsion'a yol açan tehalüflere son vermek için tedbirler almak hususunda Konsey'e ve Komisyona yetki veren, 101 inci maddenin oldukça karışık hükümlerini zikredelim.

Bir devlete karşı, çeşitli sahalarda bu yetkiye dayanarak alınan kararların netice vermemesi halinde, muahedename federal icrayı gerektiren hiçbir usul derpiş etmiyor. Gerçekten C.E.E.'nin hiçbir silâhlı kuvveti yoktur.

Normal icra usulü, Adalet Divanına başvurarak mütemerrid hükûmetin mahkûm edilmesini sağlamaktır.

Muahedenamenin 169 uncu maddesi «eğer Komisyon bir devletin üzerine düşen vecibelerden birine riayetsizlik ettiği kanaatına varırsa bu devlete mütalâalarını beyan etmek imkânını sağladıktan sonra bu konuda gerekçeli bir mütalâaname yayımlayacağını, bahis konusu devlet, Komisyon tarafından tâyin olunan süre içinde bu mütalâaya uymazsa, Komisyonun Adalet Divanına başvurabileceğini» derpiş etmektedir. Böylece Komisyon, Adalet Divanı önünde rü'yet edilecek bir dâvaya başlangıç teşkil eden yarı kazaî (Parajurisdictionnelle) diye vasıflandırılabilir bir görev ifa eylemektedir. Kalıyor, Devletlerin Adalet Divanı kararlarına, komisyonunkilerden daha fazla riayet edip etmiyeceklerinin bilinmesi meselesi. Burada bahis konusu olan hususun tamamıyla siyasî bir mesele olduğu bedihîdir.

Bununla beraber muahedenahede Rousseau'nun dilini kullanarak yaradılış haline dönüğe yaklaşan denilebilecek diğer usuller de derpiş olunmaktadır.

İşte ilkönce, devletlere Müşterek Pazar prensiplerinden inhiraf etme imkânlarını sağlayan müteaddit korunma hükümlerinin durumu bu kabildendir.

Geçici devre içinde tatbik edilebilecek olan bir umumî korunma maddesi var ki hükümleri, icabında Avrupa vergi hukuku kaidelerini

müteessir edebilir. 226 ıncı madde Komisyona bir devleti Müşterek Pazar'a karşı olan vecibelerine tam bir şekilde riayet etmemeye mezun kılacak korunma tedbirleri alma imkânını derpiş etmektedir. Bu tedbirler ancak «iktisadî faaliyetin bir kolunda devam ve sebat etmek istidadı gösteren vahim zorlukların ve kezalik bir bölge iktisadî durumunu vahim şekilde teşviş edebilecek zorlukların vuku halinde...» alınabilir. Onların gayesi «durumu yeniden muvazelenelendirmek ve ilgili sektörü, Müşterek Pazar iktisadına intibak ettirmektir.»

Özel korunma maddeleri hayli çoktur.' Vergi karakterini haiz gümrük resimlerine taallûk eden hususlarda «Komisyon bir üye devlette, vergi karakterini haiz gümrük resimlerinin değiştirilmesi ciddi zorluklara yol açtığını müşahede ve tesbit ettiği takdirde o devleti mezkûr resimleri, muahedenamenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı yıl içinde kaldırmak şartıyla, ipka etmeye mezun kılar. Mezuniyet talebi, muahedenamenin yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak birinci yıl sonuna kadar yapılmış olmalıdır.» (Madde : 17) Almanya buna istinaden vergi karakterini haiz bazı gümrük resimlerinin muvakkaten ipkasını talep etmiştir. (Müşterek Pazar Resmî Gazetesi. 31 Mart 1959).

Bir devletin vecibelerine riayeti reddetmesi halinde muahedename birçok maddelerinde, diğer devletleri, mütemerrid hükûmetin kararlarını tesirsiz hale getirecek ayırıcı tedbirler almak hususunda yetkili kılma imkânını derpiş etmektedir.

Bu cümleden olarak tekel mevzuunda 37 inci madde «bir mahsul ve mamûlün yalnız bir veya birkaç üye devlette ticarî karakteri haiz millî bir tekele tâbi olduğu hallerde Komisyonun diğer üye devletleri, derpiş edilen intibak tahakkuk edinceye kadar, şekil ve şartlarını kendisinin tâyin edeceği korunma tedbirleri tatbikine mezun kılabileceğini» derpiş eylemektedir.

Fransa'ya gelince, Roma Muahedenamesine bağlı özel protokol, Fransız Hükûmeti hakkında «iptidaî, yarı mamûl ve mamûl maddeler kategorisinin her birinde vergi ve yardımları yeknesak hale getirme tedbirleri almak» mecburiyetini derpiş ve «Fransız Hükûmetinin bu tedbirleri almaması halinde Konsey'in diğer üye devletleri şekil ve şartlarını tâyin ettiği korunma tedbirleri almağa mezun kılacağını» ilâve ediyor.

Öte yandan, - diğer üye devletler, munzam çalışma saatleri - ücretlerinin ödenmesi konusunda vecibelerini yerine getirmemeleri halinde

Fransa, ilgili sanayi kollarında ayırıcı tedbirler (ki bunlar vergi tedbirleri de olabilir) almağa mezun kılınabilir.

Kezalik dumping tedbirleri alan bir devlete karşı hükümler ihtiva eden 91 inci maddeyi de zikredelim.

«Komisyon, bir üye devletin veya diğer herhangi bir ilgilinin talebi üzerine... bu tatbikatın icracısına veya icracılarına, buna son vermeleri hakkında tavsiyelerde bulunur. Dumping tatbikatına devam olunması halinde, bundan zarar göre üye devleti, şekil ve şartlarını tâyin edeceği himaye tedbirleri almağa mezun kılar.»

Netice :

Müşterek Pazar organlarına verilen yetkilerin - özellikle vergi konusunda - her zaman, mütecaris bir camia kurmak hususunda onlara düşen vazifenin seviyesinde olmadığı düşünülebilir. Fakat yalnız başına bu müşahede Avrupa müesseselerinin gelişmesinde mübalâğalı bir karamsarlığı haklı gösteremez.

Müşterek Pazar'ın halihazırdaki zorlukları, hükümetleri işgal eden düşüncelerin hassaten az veya çok belirgin bir buhran veya işlerin terki (récession) halinden doğan dahilî meselelerin halline tevcih edilmiş olması ile izah olunabilir.

Ötey andan, müşterek bir politikanın ademi mevcudiyeti halinde bazı hükümetlerin vatandaşlarını milletlerarası rekabetin yeni şekillerine karşı korumağa çalışmaları tabiidir. Roma Muahedenamesinin faydaları, ancak çeşitli faaliyet kollarında müşterek bir iktisadî siyasetin hedefleri tesbit edildiği zaman açık olarak görülebilecektir. Bu ise, hiç şüphesiz müşterek hareketin, tahakkuku millî mülâhazalardan daha üstün görülecek bir hedefe sahip olması ile mümkün olabilir.

Mevcut olandan hareketle, mükemmelen teşkilâtlanmış bir Avrupa Camiası kuruluşuna varmak çok mümkündür. Almanya misâli mütevazi gümrük birliklerinin çok sağlam siyasî federasyonlara inkılap edebileceğini bizlere öğretmektedir.

Öte yandan bir vergi tahsili, mükellefler arasında dayanışmayı kuvvetlendirir. Bir Avrupa vergi sistemi ihdası, hiç şüphesiz lâzımdır ki camia içinde siyasî birliği kuvvetlendirmeye hâdim olacaktır.

C.E.C.A. daha şimdiden, millî vergilerden ayrı, hakikî bir istihsal vergisi olan «Avrupa Vergisi» ni tahsil etmektedir. Fiilen böyle bir vergi

sistemain unsuları şimdiden Müşterek Pazar lehine müşterek bir gümrük tarifesi ihdasıyla derpiş edilmiş olmaktadır. Diğer taraftan Avrupa vergileri ihdası da derpiş edilmiştir. (Madde : 201). Enerji üzerine mevzu bir Avrupa vergisi ihdası düşünülebilir.

Mükellefler vergiyi bir kötülük gibi telâkki etmektedirler. Fakat vergilerin gelişmesi Avrupa müesseselerinin doğuşunda pekâlâ kesin (déterminant) bir rol oynuyabilir. Böylece Mukaddes Kitabın «ıztıraplar içinde doğuracak sını» düsturu (précepte) de tahakkuk etmiş olur.